Lesmap
Saperlipopette

of hoe verbeelding verlies verlicht

Een voorstelling van Ultima Thule samen met Une Tribu

inleiding

Beste leerkracht,

Jullie komen binnenkort kijken naar de voorstelling Saperlipopette van Ultima Thule en Une Tribu.
Deze lesmap kunnen jullie gebruiken als voorbereiding op het theaterbezoek, en dient ook als leidraad bij de nabespreking van de voorstelling.

Hebben jullie opmerkingen op of vragen bij de voorstelling of over onze werking, dan kan je die bezorgen aan info@ultima-thule.be
Meer info over Ultima Thule vind je op www.ultima-thule.be.
Info over het werk van onze collega's van Une Tribu vind je op www.unetribu.be.

We wensen jullie een fijne voorstelling toe!

Saperlipopette
of hoe verbeelding verlies verlicht

Een oude man houdt zich stil.
In zijn kamer.
In zijn hoofd.
Hij leeft zijn dagen in zwart-wit en grijs.
Hij ademt zacht.
Hij zegt geen woord.
De deuren op slot.
Rolluiken dicht.
Zijn hart vergrendeld.
En geen plannen of dromen!
Want met morgen weet je nooit.

Een meisje staat voor z'n deur.
Zomaar, ineens.
't Is maar voor even.
Een paar dagen.
Ze staat op springen.
Speels en zot en onbezonnen.
Wild ook!
Vol kleur en gensters sterrenstof.
Een vat, vol dromen, dat op barsten staat.
Er is alleen maar morgen.

Ze neemt hem bij de hand.
Naar daar waar de verbeelding
het verlies verlicht.

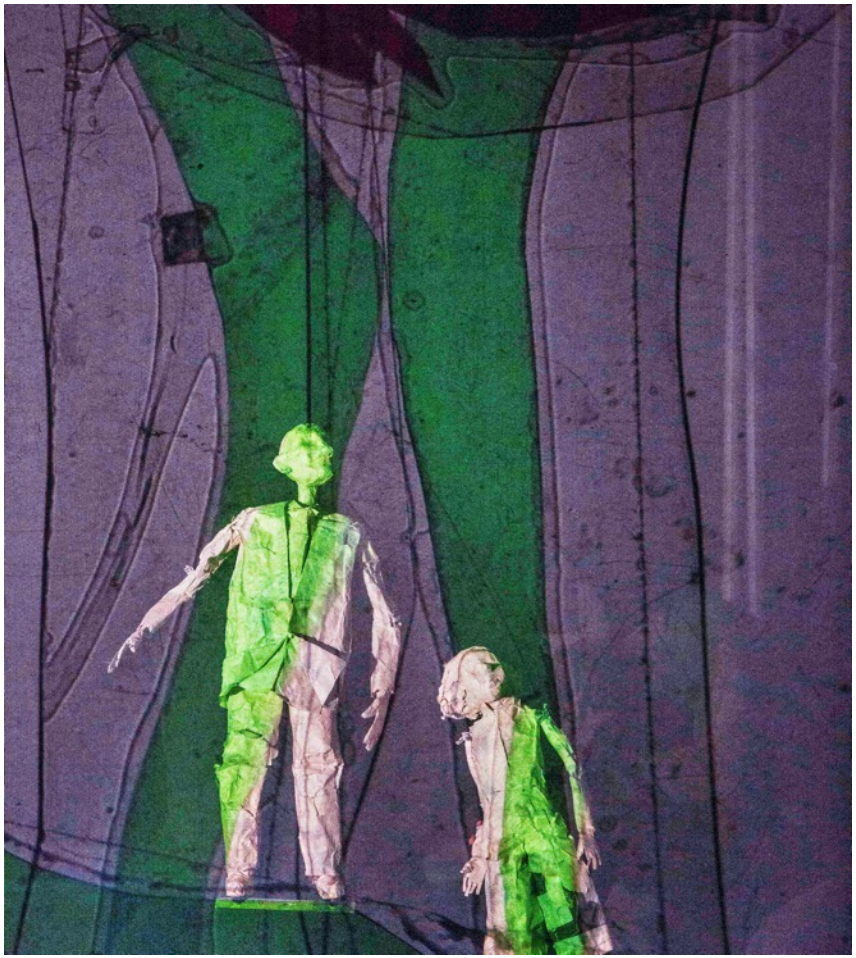

Door de wonderlijke ontmoeting met een meisje wordt de eens zo grijze wereld van een oude man met een groot verdriet, beetje bij beetje terug gevuld met kleur.

Concept en regie	Sven Ronsijn
Regie-assistentie en dramaturgie	Laura Deriemaeker (stage)
Spel	Noémie Vincart Thaïs Scholiers Anke Somers
Muziek	Pablo Casella Dos Santos
Poppen	Filip Peeters
Kostuums	Chris Snik
Kostuum-assistentie en live-animatie	Jessica Krepinsky
Scenografie en techniek	Rupert Defossez
Foto’s	Thomas Dhanens

In het kort - thematiek

Een oude man is zijn vrouw verloren en voelt zich eenzaam. De dagen hebben voor hem geen kleur meer, hij heeft geen vooruitzichten meer.

Zijn leven is zwart-wit-grijs. Hij leeft in het verleden.

Tot er op een dag, bij toeval, een meisje in zijn wereld komt. Zij leert hem uit het verleden los te komen, het heden te aanvaarden en daarin verder te leven.

Ze leert hem terug kleur te zien en te omarmen in zijn leven. Ramen en deuren open te gooien. Een nieuw avontuur aan te gaan. Met alle herinneringen aan zijn vrouw in zijn hart.

Geliefden verliezen, omgaan met het gemis en verwerken van verdriet zijn op het eerste gezicht geen evidente onderwerpen om met 6-plussers te bespreken.
Wij zijn er echter van overtuigd dat de voorstelling en een naverwerking bij de voorstelling gesprekken op gang kunnen brengen en de kinderen inzicht kunnen bieden in deze gevoelens. Misschien herkennen ze de gevoelens van de oude man bij een grootouder, een kennis, een buur, een naaste of zichzelf.
Door de vele grappige elementen in de voorstelling en de kracht van het meisje, verlaat je als toeschouwer met een warm en positief gevoel de theaterzaal.

Hoe merken de kinderen dat de man eenzaam is, verdriet heeft?
Is hij blij met de komst van het meisje?
Voelen de kinderen de verandering in sfeer en gevoel in de loop van de voorstelling? Wanneer voelen ze dat?

Het verhaal in detail

Ter herinnering, handig bij de nabespreking van de voorstelling:

- De voorstelling opent met de projectie van de muziekdoosjes. Hierin wordt het verleden van de man verbeeld. Zonder woorden karakteriseren we hem en komen we te weten hoe hij zich voelt in het verhaal, en waardoor dat komt.
- De dagelijkse rituelen van de man. Verveling, routine, mistroostigheid. Hij heeft het muziekdoosje, dat hem aan zijn verleden herinnert, constant bij zich. Hij neemt het overal mee naartoe, zelfs naar het toilet.
- Het meisje. Spel met de bal en met het blikje.
- Confrontatie tussen de man en het meisje.
- 'Openbreken' van de ruimte.
- De achtervolging , het 'gevecht' om het muziekdoosje.
- Het muziekdoosje is weg, de oude man blijft verweesd achter.
- Avontuurlijke tocht op zoek naar het muziekdoosje. Gaandeweg wordt duidelijk dat het avontuur op zich belangrijker wordt dan het oorspronkelijke doel, het muziekdoosje vinden.
- Slotscène. De oude man heeft het muziekdoosje terug. Heeft hij het nog nodig? Of kan hij verder zonder?

figurentheater

Saperlipopette is een voorstelling van Ultima Thule (uit Gent), die samen met mensen van Une Tribu (een Franstalig collectief uit Brussel) gespeeld wordt (en deels ook gemaakt werd).

Beide gezelschappen maken figurentheater.
We spelen met poppen, figuren of objecten, die personages worden en zeggingskracht krijgen.
De figuren hebben niet altijd een menselijke beeltenis. Een bolletje piepschuim kan evengoed een personage zijn als dat goed gemanipuleerd wordt.

In de voorstelling Saperlipopette kozen we er wel voor om met figuren, poppen, met een menselijke beeltenis te werken.
Er worden drie soorten poppen gebruikt.
De belangrijkste zijn de grote poppen, zij zijn de hoofdrolspelers van het verhaal.
Het zijn stokpoppen. Dat wil zeggen dat er aan hun schouders een stokje bevestigd is waarmee het hoofd door de acteur gemanipuleerd kan worden.
Voor het eerst werkt Ultima Thule ook met de techniek van 'hybride' poppen. Hierbij zijn de kleren van de pop tegelijkertijd ook de kleren van de manipulator. De benen van de speelsters zijn de benen van de pop. Het bovenlijf van de pop is los van dat van de spelers. De spelers hebben een zwarte trui aan, hun eigen bovenlichaam is dus niet zichtbaar.
Une Tribu werkte al eerder met deze techniek van hybride poppen, m.n. in de voorstelling La Brèche. Zie www.unetribu.be.

Verder zijn er ook de twee kleine poppetjes die er komen vanaf het moment dat de personages op avontuur vertrekken. Het zijn evenbeelden van de grote poppen. We gebruiken ze om in de geprojecteerde film te spelen.

Deze poppen werden gemaakt door een professioneel poppenmaker, Filip Peeters. Ze zijn gemaakt uit papier-maché.

De kleinste poppetjes in de muziekdoosjes werden door Jessica Krepinsky gemaakt. Ook zij tonen de oude man, die het hoofdpersonage van de voorstelling is, samen met zijn vrouw.

Na de voorstelling zal voor de kinderen duidelijk worden dat figurentheater met poppen veel meer is dan 'poppenkast'.

Hoe groeit een figurentheatervoorstelling?

De hoofdpersonages van de figurentheatervoorstelling Saperlipopette zijn de poppen: de oude man en het meisje.
De oude man wordt door één speelster gemanipuleerd, het meisje door twee speelsters.
De actrices die de poppen manipuleren, zijn in deze voorstelling louter manipulatoren en vervullen niet de rol van personage. Dat merk je doordat je tijdens de voorstelling niet naar hen kijkt, maar enkel naar de poppen.

Deze mensen zien de leerlingen op scène, zij komen ook groeten achteraf. Een theatervoorstelling komt echter tot stand dankzij veel meer mensen.

Sven Ronsijn bedacht het verhaal en regisseerde de voorstelling. Naast het in goede banen leiden van het samenkomen van spel, muziek, licht heeft de regisseur in een figurentheatervoorstelling ook nog de belangrijke taak erop toe te zien dat de poppen op een natuurlijke en geloofwaardige manier gemanipuleerd worden.
Voor Saperlipopette werd Sven tijdens het repetitieproces bijgestaan door een stagiaire regie en dramaturgie.

Filip Peeters maakte de poppen. De poppen worden gemaakt in samenspraak met de regisseur. De poppenmaker moet weten wat er verteld wordt, wat de karakters van de personages zijn.
De poppen zijn stokpoppen, gemaakt uit papier maché.

Daarna worden de poppen aangekleed. Daar zorgde kostuummaakster Chris Snik voor. Ook dit gebeurt in samenspraak met de regisseur en de poppenmaker.
Ook de spelers worden gekleed door de kostuummaakster. Eén van de speelsters is volledig in het zwart gekleed. De andere twee speelsters hebben eigenlijk de kleren van de pop aan en een zwarte trui. De benen van de speelsters zijn de benen van de pop.

De muziek en de geluiden werden gecomponeerd door Pablo Casella Dos Santos.

De techniek tijdens de voorstelling wordt verzorgd door Rupert Defossez. Hij zorgt zowel voor het licht als voor het geluid, een ingewikkelde en secure taak!

De poppetjes in de muziekdoosjes werden gemaakt door Jessica Krepinsky.
Zij maakte ook, samen met de technieker, alle tekeningen die gebruikt worden voor de animatiefilm in het tweede deel van de voorstelling (de avontuurlijke zoektocht naar het muziekdoosje).

Woordeloos, maar wel vertellend

Voor Saperlipopette kozen we ervoor om geen tekst te gebruiken. Een uitdaging! Een ganse voorstelling met poppen, zonder tekst, voor kinderen? We zijn er rotsvast van overtuigd dat het kan.

Vertellen kan immers met zoveel meer dan enkel met taal.

Hieronder belichten we enkele belangrijke aspecten in de voorstelling zoals muziek en geluid, licht en decor.

Muziek en geluid

Hebben de kinderen gemerkt dat de voorstelling heel muzikaal is? Bijna alles wat op scène gebeurt, wordt muzikaal ondersteund. Er zijn echter geen live muzikanten op scène.

Pablo Casella Dos Santos maakte de soundtrack voor de voorstelling.

De muziek werd door Pablo speciaal voor de voorstelling gecomponeerd. Ze werd gelijktijdig met de ontwikkeling van het verhaal gecreëerd. Er werd vertrokken vanuit een bepaalde sfeer, een verhaalelement om de juiste toon van de muziek te creëren.

Nadien werd alles in de studio opgenomen en geprogrammeerd.

Merken de kinderen de verschillende sferen in de muziek? De melancholie bij de man, vrolijke muziek bij het meisje, 'spacy' muziek tijdens de avontuurlijke tocht?

Je hoort ook heel veel geluiden, van objecten of dingen die je ook niet op scène ziet.

We zien geen koffiezet, geen kast die open en dicht gedaan wordt, geen toilet dat doorgespoeld wordt, maar doordat we de bijhorende geluiden horen kunnen we ons dat allemaal inbeelden.

Suggestie is heel belangrijk in deze voorstelling.

Hebben jullie gemerkt dat veel van de geluiden tijdens het avontuur dezelfde geluiden zijn als in het huis van de man? Het geluid van de koffiezet, van het toilet dat doorgespoeld wordt, kasten die open en dicht gaan, vertelt nu echter heel wat anders! De fantasie aan de macht.

De geluiden werden enerzijds live opgenomen in de studio van Pablo. Voor het kaatsen van de bal werd een echte bal gebruikt.

Voor de vechtende duiven werd op het internet gezocht naar een geluid van vechtende duiven.

Soms wordt er ook met een ander materiaal een geluid nagebootst. Zo wordt voor de bal die in de boom vast komt te zitten, een plastic zak gebruikt.

Elk geluid werd opgenomen en in de soundtrack van de voorstelling geplaatst.

Welke geluiden van voorwerpen die er niet waren hoorden de leerlingen nog?

Jullie hebben gemerkt dat de bewegingen van de poppen zeer nauwkeurig samenvallen met de muziek en met de geluiden.

Bij het repeteren van de voorstelling was het soms alsof de spelers, met hun poppen, voor een dansvoorstelling aan het repeteren waren. Herinneren de leerlingen zich de ‘dans’ met het blikje?

Of het kaatsen van de bal? Het aan- en uitschakelen van het licht?

Licht

Ook licht en kleur zijn heel belangrijke elementen in de voorstelling.

De oude man leeft in een koude, grijze wereld.

Het meisje is jong en zorgeloos. Haar dagen zijn licht en vol kleur.

Dat wilden we ook tonen in de belichting van de voorstelling.

Hebben de kinderen gemerkt dat het lichtgebruik voor het meisje warmer is dan dat bij de man?

Zagen ze dat de wereld van de oude man langzaamaan minder kil wordt, maar warmer en meer kleur krijgt?

Decor

We gebruiken niet veel decor tijdens de voorstelling.
In het begin van de voorstelling zien we één stalen structuur met wanden uit doorzichtig gaas. Die structuur wordt met de komst van het meisje opengebroken.
Net als bij de objecten die we horen maar niet zien, is ook hier de suggestie heel belangrijk.
De ruimte waarin de oude man zich bevindt in het begin van de voorstelling, is klein. Het is zijn huis, zijn wereld, waarin hij zich opsluit. Hij heeft geen zin om zich buiten te begeven.
Eén ruimte verbeeldt een keuken, een zitkamer, een badkamer. De spelers draaien de structuur rond, waardoor het lijkt alsof de man zich van de ene naar de andere ruimte begeeft. De tijd verstrijkt, zijn wereld is klein.
Met de komst van het meisje wordt die wereld opengebroken. 'Breek uit!', lijkt ze te zeggen. De structuren worden uit elkaar gehaald, de man wordt gedwongen naar buiten te komen.
Later worden de structuren de panelen waarop de film geprojecteerd wordt.

Projectie

Herinneren de leerlingen zich het raam dat gesuggereerd werd door projectie? De blinden voor het raam waardoor de man naar buiten kijkt? Het gat in het raam?

Ook het hele ‘avonturenverhaal’ tijdens de tweede helft van de voorstelling werd geprojecteerd.
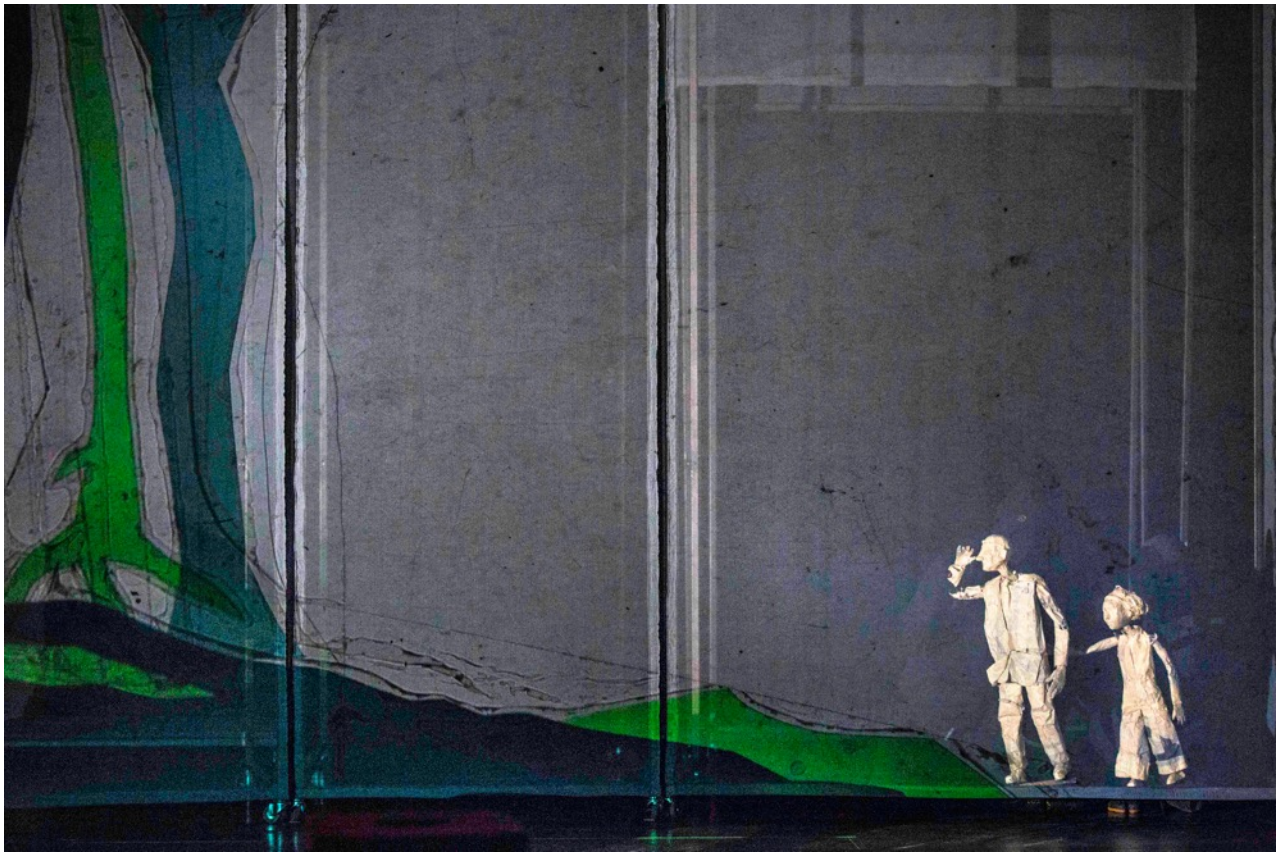
Zagen de leerlingen hoe dit gebeurde? Eén speelster bewoog het landschap op de overheadprojector, de poppetjes bewogen zich in de geprojecteerde beelden op de schermen.